

Samlet saksfremstilling

Arkivsak: 15/2148

Saknr	Utvalg	Møtedato
21/16	Formannskapet	17.02.2016

Løpnummer: 1077/16
Saksnummer: 15/2148
Arkivkoder: 231

Saksframlegg LØTEN KOMMUNE

Saksbehandler: Tollef Imsdalen

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG TIL NYTT INNTEKTSSYSTEM FOR KOMMUNENE

Rådmannens forslag til vedtak

Løten kommune har følgende høringsuttalelse til regjeringens forslag til nytt inntektssystem for kommunene:

1. Om kostnadsnøklerne

Barnehager:

Utdanningskriteriet er ikke enkelt å kommunisere og det vil være bedre med et alternativt kriterium som enklere lar seg forklare og samtidig gir god nok fordelingseffekt. Det anbefales derfor at det arbeides videre med alternativet heltidsansatte 20-44 år.

Pleie og omsorg:

Innenfor pleie og omsorg vektet antall psykisk utviklingshemmede over 16 år ned. Med mindre dette følges av en bedre finansiering av ressurskrevende tjenester (f eks lavere innslagspunkt) synes denne omleggingen ikke velfundert.

For øvrig ses endringene i kostnadsnøkkelene som en tilpasning til samfunnsutviklingen.

2. Strukturkriteriet

Strukturkriteriet innfører et prinsipp om at smådriftsulemper ikke lenger skal kompenseres fullt ut. Dette innebærer at kommuner som taper på denne omleggingen, ikke lenger vil ha samme forutsetning for å levere likeverdige tjenester til innbyggerne. Begrunnelsen for innføring av et slikt prinsipp er knyttet opp mot kommunereformen. Strukturkriteriet skal være et insentiv for kommunesammenslåinger. Dette synliggjøres også gjennom beregning av inndelingstilskuddet for kommuner som slår seg sammen.

Løten kommune mener at det ikke er noen god framgangsmåte å forsøke å drive gjennom kommunesammenslåinger ved å bruke inntektssystemet som pisk. Dette vil ikke være et godt utgangspunkt for en god prosess kommunene i mellom. Hvis regjering og storting mener at det er maktpåliggende med en omfattende strukturreform, er det mulig å styre dette i mye sterkere grad fra statens side. Dette vil i så fall innebære noe større bruk av tvang, men begrunnet og avveid mot kriteriene for en god kommunestruktur. Dersom det ikke er vilje til dette fra statens side, er det uansett ikke noen god løsning at kommuner med såkalt frivillige smådriftsulemper skal ha dårligere forutsetninger for å levere tjenester til innbyggerne.

Økonomiske virkemidler må ikke overstyre de vurderinger som gjøres gjennom kriteriene for god kommunestruktur.

Dersom strukturkriteriet likevel kommer til anvendelse, vil Løten kommune anføre følgende:

Bruk av kriteriet medfører at kommuner med store reiseavstander får fullt basistilskudd. Sånn sett oppnås en ønsket effekt. Isolert sett vil bruk av kriteriet føre til at så godt som alle store kommuner (mange innbyggere) vil få et kraftig redusert basistilskudd (før refordeling av innsparing). Dette er ikke i tråd med intensjonen i kommunereformen. Hvordan det innsparte beløpet som følge av et gradert basistilskudd skal fordeles er ikke tydelig ut fra høringsnotatet.

Dersom det innsparte beløpet refordelles med et likt beløp pr innbygger, ville det føre til at store kommuner ville motta et langt større basistilskudd enn i dag. Dette kan ikke være ønskelig hvis man legger til grunn at dagens fordeling ivaretar stordriftsfordelen og at alle kommuner er fullt kompensert, jf høringsnotatet. En slik refordeling vil også medføre at det ikke er kommuner som er mindre enn 5 000 innbyggere som i hovedsak vil få reduserte overføringer. Store deler av omfordelingen skyldes at kommuner mellom 5 000 og ca 20 000 innbyggere taper på bruk av strukturkriteriet. Dette stemmer dårlig når regjeringen i notatet sier at smådriftsulemper er tydelig opp til ca 5 000 innbyggere og bruker dette som begrunnelse for utformingen av kriteriet.

Innsparte midler må refordelles via kostnadsnøkkelen når det legges til grunn at alle kommuner har full kompensasjon med dagens løsning. Hvordan en refordeling av innsparte midler skal gjøres sier høringsnotatet ingenting om. Det sies heller ingenting om hvorvidt de utilsiktede virkningene av strukturkriteriet skal kompenseres før refordeling.

Løten kommune ønsker i utgangspunktet ikke et strukturkriterium. Dersom det skal innføres

bør kriteriet være vesentlig mer treffsikkert ut fra målsettingen og det må være mulig å analysere refordelingsvirkningen. Refordelingsvirkningen må samsvare med kriteriets forutsetninger.

3. Regionale tilskudd

Løten kommune er tilfreds med at distriktstilskuddet for Sør-Norge videreføres i det nye tilskuddet og at dette er knyttet opp mot distriktsindeksen.

4. Inntektsutjevning

Løten kommune vil peke på viktigheten av skatteandel og skatteutjevning ivaretar behovet for en sterk inntektsutjevning. Dette er helt nødvendig for å kunne levere likeverdige tjenester i landets kommuner. For store deler av Innlandet er dette avgjørende for den kommunale tjenesteproduksjonen.

5. Ved en endring i inntektssystemet må det klargjøres hvordan kommuner som får et inntektstap, skal kompenseres i en overgangsordning.

Trykte vedlegg

KS Notat Høring på forslag til nytt inntektssystem for kommunene
KS Hedmark og Oppland. Høringsforslag fra arbeidsgruppe oppnevnt av
rådmannsutvalgene
Høring - Forslag til nytt inntektssystem for kommunene
Høringsnotat - Forslag til nytt inntektssystem for kommunene

Fakta

Den 16.12.2015 sendte Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) forslag til nytt inntektssystem for kommunene ut på høring med høringsfrist 01.03.2016. Dette er en oppfølging av det som ble varslet i Prop. 121 S (2014 – 2015) hvor det ble varslet en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene. KMD sier også at denne gjennomgangen skal ses i sammenheng med kommunereformen.

Høringsnotatet omhandler endringer i kostnadsnøkkelen, dvs hvordan hoveddelen av midlene til kommunene fordeles og en endret innretning på de regionale tilskuddene. Videre foreslås det at kommuner som er såkalt frivillig små, ikke lenger skal fullt ut kompenseres for smådriftsulemper. Notatet varsler også endringer i inntektsutjevningen i forbindelse med kommuneproposisjonen til våren der en andel av selskapsskatten skal tilbakeføres til kommunene.

Kommunesektoren har viktige velferdsoppgaver og forvalter en betydelig del av de økonomiske ressursene i norsk økonomi. Det er viktig at disse midlene fordeles og forvaltes på en god måte for å oppnå mest mulig velferd. Den demografiske utviklingen vil medføre økt behov for offentlige velferdstjenester i tiårene framover. Endringene i befolknings sammensetning vil for alvor begynne å gjøre seg gjeldende fra 2020. Det forventes en sterk vekst i de eldre aldersgruppene, som vil gi en markant økning i etterspørselen etter omsorgstjenester. Kommunene har ansvaret for de sentrale

velferdstjenestene til innbyggerne, og må derfor være rustet til å håndtere virkningene av den demografiske utviklingen.

Befolkningsveksten de siste årene har i hovedsak vært sterkest i sentrale deler av landet, og det er ventet at denne utviklingen vil fortsette. Mens mange kommuner vil oppleve befolkningsvekst, vil enkelte kommuner oppleve fraflytting. Utfordringsbildet mellom ulike typer kommuner og på tvers av regioner vil variere. Alderssammensetningen i befolkningen har betydning for hvilke offentlige tjenester det er behov for i lokalsamfunnet. For at kostnadsnøkkelen på best mulig måte skal fange opp de ulike utfordringene ved å tilby tjenester i landets kommuner, må den oppdateres jevnlig. Det legges derfor opp til en oppdatering av kostnadsnøkklene om lag hvert fjerde år.

I kommuneproposisjonen for 2017 vil regjeringen legge fram forslag til et helhetlig inntektssystem, med konkrete modeller for de ulike elementene.

I høringsnotatet sier regjeringen blant annet:

Regjeringen vil at prinsippene om økonomisk rammestyring fortsatt skal ligge til grunn for den statlige styringen av kommunesektoren. Staten styrer kommunene gjennom inntektene, ikke gjennom detaljstyring av utgiftene. Rammefinansiering er viktig for lokaldemokratiet, og fremmer effektivitet ved at det gir kommunene handlingsrom til å prioritere ressursbruken i tråd med lokale forhold og behov.

Det er et mål for denne regjeringen at innbyggere over hele landet skal ha et likeverdig tjenestetilbud. Utgiftsutjevningen i inntektssystemet bidrar til dette, og omfordeler rammetilskudd mellom kommunene etter deres varierende utgiftsbehov. Den demografiske utviklingen og endringer i tjenestebehov krever jevnlig revidering av kostnadsnøkklene, slik at utjevningen på best mulig måte gjenspeiler de reelle forskjellene i utgiftsbehov mellom kommunene. Forslaget til ny kostnadsnøkkel, som regjeringen legger fram i dette høringsnotatet, er basert på en faglig oppdatering av kostnadsnøkkelen fra 2011, og reflekterer de senere års endringer i befolkningssammensetning og utgiftsbehov.

Fra og med 2016, med virkning i budsjettet for 2017, tilbakeføres en del av selskapsskatten til kommunene gjennom en ny inntekt basert på vekst i lønnssum i privat sektor slik at verdier tilbakeføres til lokalsamfunnet. Endelig modell for dette vil bli presentert i kommuneproposisjonen for 2017.

Rådmannens vurdering og konklusjon

Utgiftsutjevningen – nye kostnadsnøkler

Som regjeringen også skriver i sitt høringsnotat, er det regelmessig behov for å oppdatere kostnadsnøkklene som styrer utgiftsutjevningen. Det foreslås endringer på de fleste områder.

For barnehager foreslås det ingen endringer, men det er skissert en alternativ modell der utdanningskriteriet erstattes med antall heltidsansatte 20 – 44 år. Utdanningskriteriet er ikke intuitivt

enkelt å forstå og det vil være bedre med et alternativt kriterium som enklere lar seg forklare og som samtidig gir god nok tildelingseffekt.

Innenfor pleie og omsorg vektet antall psykisk utviklingshemmede over 16 år ned. Med mindre dette følges av en bedre finansiering av ressurskrevende tjenester (lavere innslagspunkt) synes denne omleggingen ikke velfundert.

I det store og hele er imidlertid endringene i kostnadsnøkklene en tilpasning til samfunnsutviklingen.

De foreslåtte endringene vil bety ca 2,2 mill kroner i økte inntekter for Løten kommune (Kilde: KS).

Strukturkriteriet

I høringsnotatet skriver regjeringen:

I dagens inntektssystem er det lagt til grunn at smådriftsulemper i kommunal tjenesteproduksjon er en ufrivillig kostnad. Det kan imidlertid diskuteres om smådriftsulemper fullt ut er en ufrivillig kostnad. En kommune kan velge å slå seg sammen med andre kommuner og dermed redusere disse kostnadene. I hvilken grad man skal kompensere fullt ut for smådriftsulemper er en avveining mellom graden av nøytralitet i systemet med hensyn til kommunesammenslutninger, og hensynet til utjevning og å sette kommunene i stand til å tilby likeverdige tjenester med det kostnadsnivået som små enheter gir. Så langt har man lagt størst vekt på hensynet til utjevning, og størrelse har vært betraktet som en ufrivillig kostnad.

Kostnader som følge av størrelse har altså så langt vært betraktet som en ufrivillig kostnad. Dette ønsker regjeringen å endre på slik at såkalt frivillige smådriftsulemper ikke lenger skal kompenseres fullt ut. Regjeringen skriver:

Kostnadsnøkklene skal utjevne ufrivillige kostnadsforskjeller mellom kommunene, eksempelvis kostnader knyttet til antall barn og antall eldre i kommunen. Kommunestørrelse er i mange tilfeller en frivillig kostnadsulempe og det bør derfor ikke gis full kompensasjon for utgifter til å administrere kommunen. Full kompensasjon for smådriftsulemper knyttet til å administrere en kommune går på bekostning av at inntektssystemet skal være nøytralt med hensyn til hvordan kommunene innretter seg. Dette er ikke en ny problemstilling i inntektssystemet, men er tidligere belyst av både Rattsutvalget (NOU 1996:1) og Inntektssystemutvalget (NOU 2005:18).

Og videre skriver regjeringen:

På kommunenivå er smådriftsulempene i hovedsak knyttet til administrasjon, men det kan også være ekstra kostnader i andre sektorer knyttet til lavt innbyggertall i seg selv. Det kan argumenteres for at smådriftsulempene på kommunenivå i hovedsak er frivillige, trolig i litt varierende grad (avhengig av geografi og avstander). En kommune kan velge å slå seg sammen og slik fjerne smådriftsulemper, eller inngå i interkommunale samarbeid på en del tjenester for å kunne utnytte stordriftsfordeler.

Regjeringen mener at smådriftsulemper på kommunenivå, i hovedsak administrative kostnader, ikke skal kompenseres fullt ut, mens smådriftsulemper på tjenestenivå fortsatt skal kompenseres som tidligere.

For å oppnå en slik effekt som beskrevet, foreslår regjeringen å innføre et såkalt strukturkriterium som skal omfordele dagens basistilskudd. Dagens basistilskudd styres av basiskriteriet og er like stort for alle kommuner.

Strukturkriteriet innfører et prinsipp om at smådriftsulemper ikke lenger skal kompenseres fullt ut. Dette innebærer at kommuner som taper på denne omleggingen, ikke lenger vil ha samme forutsetning for å levere likeverdige tjenester til innbyggerne. Det overordnede spørsmålet er hvorvidt det er ønskelig å innføre et slikt prinsipp i inntektssystemet.

Begrunnelsen for innføring av et slikt prinsipp er knyttet opp mot kommunereformen. Det skal være et incentiv for kommunesammenslåinger. Dette synliggjøres også gjennom beregning av inndelingstilskuddet for kommuner som slår seg sammen.

Det er rådmannens oppfatning at det ikke er noen god framgangsmåte å forsøke å «sulte» kommuner for å motivere til kommunesammenslåing. Dette vil ikke være et godt utgangspunkt for en god prosess kommunene i mellom. Hvis regjering og storting mener at det er maktpåliggende med en omfattende strukturreform, er det mulig å styre dette i mye sterkere grad fra statens side. Dette vil i så fall innebære noe større bruk av tvang, men begrunnet og avveid mot kriteriene for en god kommunestruktur. Dersom det ikke er vilje til dette, er det uansett ikke noen god løsning at kommuner med såkalt frivillige smådriftsulemper skal ha dårligere forutsetninger for å levere tjenester til innbyggerne.

Det vil ikke være riktig om økonomiske trusler overstyrer de vurderinger som gjøres når kriterier for god kommunestruktur utredes.

Med regjeringens høringsnotat er det overveiende sannsynlig at strukturkriteriet blir innført, eventuelt med noen tilpasninger. I det følgende kommenteres derfor kriteriet som sådan.

Strukturkriteriet innebærer at man beregner en gjennomsnittlig avstand for å nå 5 000 personer fra et teoretisk sentrum i grunnkretsene i kommunene. Etter skjønn settes så en grense for hvor lang denne avstanden skal være for å få fullt basistilskudd. I høringsnotatet opereres det med tre forskjellige forslag til grenser: 25,4 km, 16,5 km og 13,3 km. Antallet innbygger som skal nås, 5 000, begrunner regjeringen slik:

Strukturkriteriet beskriver gjennomsnittlig reiseavstand per innbygger i en kommune for å nå et bestemt antall personer, uavhengig av kommunegrensen. Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig reiseavstand for å nå 5 000 innbyggere. Bakgrunnen for denne grensen er forskning som viser at det i hovedsak er kommuner med færre enn 5 000 innbyggere som har smådriftsulemper knyttet til lavt innbyggertall. Ekspertutvalget for kommunereform viste blant annet til at administrasjonskostnadene per innbygger synker kraftig med økende kommunestørrelse opp til om lag 5 000 innbyggere, mens Langørgen m.fl. fant at stordriftsfordeler innenfor administrasjon, helse og grunnskole i stor grad er uttømt ved 5 000 innbyggere.

Bruk av kriteriet medfører at kommuner med store reiseavstander får fullt basistilskudd. Sånn sett oppnås en ønsket effekt. Isolert sett (ikke hensyntatt refordeling av innsparing) vil bruk av kriteriet føre til at så godt som alle store kommuner (mange innbyggere) vil få et kraftig redusert basistilskudd. Dette er ikke i tråd med intensjonen i kommunereformen. Hvordan det innsparte beløpet som følge av et gradert basistilskudd skal fordeles er ikke tydelig ut fra høringsnotatet:

Når dagens basiskriterium erstattes av et gradert basiskriterium vil det totale beløpet basiskriteriet utløser gjennom kostnadsnøkkelen totalt sett reduseres, gitt at størrelsen på hva et fullt basiskriterium utgjør per kommune (størrelsen på smådriftsulempen) holdes uendret i forhold til i dag. For at ikke verdien av fullt basiskriterium skal øke for den enkelte kommune etter innføringen av gradert basiskriterium må vektingen av basiskriteriet reduseres i tråd med dette, og de resterende kriteriene må vektet tilsvarende opp. Dette vil departementet komme nærmere tilbake til når endelig modell presenteres i kommuneproposisjonen for 2017.

Dersom det innsparte beløpet reforderes med et likt beløp pr innbygger, ville det føre til at store kommuner ville motta et langt større basistilskudd enn i dag. Dette kan ikke være ønskelig hvis man legger til grunn at dagens fordeling ivaretar stordriftsfordelen og at alle kommuner er fullt kompensert, jf regjeringens notat. En slik refordeling vil også medføre at det ikke bare er kommuner som er mindre enn

5 000 innbyggere som i hovedsak vil få reduserte overføringer. Store deler av omfordelingen skyldes at kommuner mellom 5 000 og ca 20 000 innbyggere taper på bruk av strukturkriteriet. Dette stemmer dårlig når regjeringen i notatet sier at smådriftsulempen er tydelig opp til ca 5 000 innbyggere og bruker dette som begrunnelse for utformingen av kriteriet.

Fullt basistilskudd vil utgjøre ca 14,2 mill kroner. Med grenseverdi på strukturkriteriet på 25,4 km vil Løten kommune motta ca 2,4 mill kroner i basistilskudd før refordeling av innsparinger. Hvordan innsparingen skal reforderes er uklart. Dersom en legger til grunn at innsparingen reforderes med et likt beløp pr innbygger, vil Løten kommune motta ca 4,1 mill kroner. Til sammen blir dette ca 6,5 mill kroner. I så fall vil Løten kommune tape ca 7,7 mill kroner på innføringen av strukturkriteriet. Merk at dette ikke kan beregnes eksakt da det ikke er kjent hvordan refordelingen vil skje, se for øvrig ovenstående kommentar om dette. Grenseverdier på henholdsvis 16,5 km og 13,3 km har liten betydning for Løten kommune, tapet reduseres med henholdsvis 0,3 og 0,7 mill kroner.

Regionale tilskudd

Om de regionale tilskuddene sier høringsnotatet:

Departementet foreslår å etablere to nye regionalpolitiske tilskudd; ett for kommuner i Nord-Norge og ett for kommuner i Sør-Norge. Dagens småkommunetilskudd videreføres innenfor de to nye tilskuddene, som et særskilt tillegg til små kommuner. Hovedtrekkene i dagens Nord-Norge og Namdalstilskudd og distriktstilskudd Sør-Norge videreføres i de nye tilskuddene. Alle kommuner i Nord-Norge (inkludert de 14 kommunene i Namdalen som i dag mottar tilskudd etter samme vilkår som kommunene i Nordland) vil fortsatt få et særskilt Nord-Norgetilskudd. Hovedtrekkene i dagens distriktstilskudd Sør-Norge videreføres i det nye tilskuddet for Sør-Norge, slik at tilskuddet på samme måte som i dag er knyttet opp til distriktsindeksen.

Satser for de nye tilskuddsordningene vil bli lagt fram i forbindelse med kommuneproposisjonen for 2017. Regjeringens forslag innebærer at dagens system for distriktstilskudd Sør-Norge videreføres. Det er ikke gjort vurderinger av de endringer som ikke berører vår region, dette gjelder spesielt småkommunetilskuddet (kommuner under 3 200 innbyggere). Konsekvensen av forslagene til endringer vurderes ikke som omfattende.

Det er ikke grunnlag for å beregne noen effekt av denne omleggingen.

Inntektsutjevning

I høringsnotatet gis en beskrivelse av skatteelementene i inntektssystemet. Det gis en beskrivelse av skatteandelen og inntektsutjevningen og hvordan endringer i disse påvirker inntektssystemet. Kort oppsummert kan det sies at økt skatteandel og redusert skatteutjevning har samme fordelingsvirkning: skatterike kommuner kommer ut med gevinst og skattesvake kommuner kommer ut med tap.

Høringsnotatet varsler en ny modell for selskapsskatt. Kommuner med vekst i lønnssummen i private foretak over en periode på fire år vil motta en andel av den nye selskapsskatten. Den nye selskapsskatten vil inngå i skatteutjevningen. Regjeringen sier imidlertid ikke noe om innretning og størrelse for øvrig, men vil komme tilbake til dette i kommuneproposisjonen for 2017.

Skatteandel og skatteutjevning er svært viktig for Innlandet generelt og også for Løten kommune. Vi er avhengig av at inntektsutjevningen sikrer muligheten for likeverdige tjenester i landets kommuner.

Det er ikke grunnlag for å beregne noen effekt av denne omleggingen.

Oppsummert vil rådmannen anbefale at det gis slik høringsuttalelse til regjeringens høringsnotat om forslag til nytt inntektssystem for kommunene:

1. Om kostnadsnøkklene

Barnehager:

Utdanningskriteriet er ikke enkelt å kommunisere og det vil være bedre med et alternativt kriterium som enklere lar seg forklare og samtidig gir god nok fordelingseffekt. Det anbefales derfor at det arbeides videre med alternativet heltidsansatte 20-44 år.

Pleie og omsorg:

Innenfor pleie og omsorg vektet antall psykisk utviklingshemmede over 16 år ned. Med mindre dette følges av en bedre finansiering av ressurskrevende tjenester (f eks lavere innslagspunkt) synes denne omleggingen ikke velfundert.

For øvrig ses endringene i kostnadsnøkkelene som en tilpasning til samfunnsutviklingen.

2. Strukturkriteriet

Strukturkriteriet innfører et prinsipp om at smådriftsulemper ikke lenger skal kompenseres fullt ut. Dette innebærer at kommuner som taper på denne omleggingen, ikke lenger vil ha samme forutsetning for å levere likeverdige tjenester til innbyggerne. Begrunnelsen for innføring av et slikt prinsipp er knyttet opp mot kommunereformen. Strukturkriteriet skal være et insentiv for kommunesammenslåinger. Dette synliggjøres også gjennom beregning av inndelingstilskuddet for kommuner som slår seg sammen.

Løten kommune mener at det ikke er noen god framgangsmåte å forsøke å drive gjennom kommunesammenslåinger ved å bruke inntektssystemet som pisk. Dette vil ikke være et godt utgangspunkt for en god prosess kommunene i mellom. Hvis regjering og storting mener at

det er maktpåliggende med en omfattende strukturreform, er det mulig å styre dette i mye sterkere grad fra statens side. Dette vil i så fall innebære noe større bruk av tvang, men begrunnet og avveid mot kriteriene for en god kommunestruktur. Dersom det ikke er vilje til dette fra statens side, er det uansett ikke noen god løsning at kommuner med såkalt frivillige smådriftsulemper skal ha dårligere forutsetninger for å levere tjenester til innbyggerne.

Økonomiske virkemidler må ikke overstyre de vurderinger som gjøres gjennom kriteriene for god kommunestruktur.

Dersom strukturkriteriet likevel kommer til anvendelse, vil Løten kommune anføre følgende:

Bruk av kriteriet medfører at kommuner med store reiseavstander får fullt basistilskudd. Sånn sett oppnås en ønsket effekt. Isolert sett vil bruk av kriteriet føre til at så godt som alle store kommuner (mange innbyggere) vil få et kraftig redusert basistilskudd (før refordeling av innsparing). Dette er ikke i tråd med intensjonen i kommunereformen. Hvordan det innsparte beløpet som følge av et gradert basistilskudd skal fordeles er ikke tydelig ut fra høringsnotatet.

Dersom det innsparte beløpet refordelles med et likt beløp pr innbygger, ville det føre til at store kommuner ville motta et langt større basistilskudd enn i dag. Dette kan ikke være ønskelig hvis man legger til grunn at dagens fordeling ivaretar stordriftsfordelen og at alle kommuner er fullt kompensert, jf høringsnotatet. En slik refordeling vil også medføre at det ikke er kommuner som er mindre enn 5 000 innbyggere som i hovedsak vil få reduserte overføringer. Store deler av omfordelingen skyldes at kommuner mellom 5 000 og ca 20 000 innbyggere taper på bruk av strukturkriteriet. Dette stemmer dårlig når regjeringen i notatet sier at smådriftsulemper er tydelig opp til ca 5 000 innbyggere og bruker dette som begrunnelse for utformingen av kriteriet.

Innsparte midler må refordelles via kostnadsnøkkelen når det legges til grunn at alle kommuner har full kompensasjon med dagens løsning. Hvordan en refordeling av innsparte midler skal gjøres sier høringsnotatet ingenting om. Det sies heller ingenting om hvorvidt de utsliktede virkningene av strukturkriteriet skal kompenseres før refordeling.

Løten kommune ønsker i utgangspunktet ikke et strukturkriterium. Dersom det skal innføres bør kriteriet være vesentlig mer treffsikkert ut fra målsettingen og det må være mulig å analysere refordelingsvirkningen. Refordelingsvirkningen må samsvare med kriteriets forutsetninger.

3. Regionale tilskudd

Løten kommune er tilfreds med at distriktstilskuddet for Sør-Norge videreføres i det nye tilskuddet og at dette er knyttet opp mot distriktsindeksen.

4. Inntektsutjevning
Løten kommune vil peke på viktigheten av skatteandel og skatteutjevning ivaretar behovet for en sterk inntektsutjevning. Dette er helt nødvendig for å kunne levere likeverdige tjenester i landets kommuner. For store deler av Innlandet er dette avgjørende for den kommunale tjenesteproduksjonen.
5. Ved en endring i inntektssystemet må det klargjøres hvordan kommuner som får et inntektstap, skal kompenseres i en overgangsordning.

Utskrift til: KMD – elektronisk som beskrevet i høringsbrev
Rådmannens ledergruppe
Økonomirådgivere i stab

Formannskapetets vedtak:

Løten kommune har følgende høringsuttalelse til regjeringens forslag til nytt inntektssystem for kommunene:

1. Om kostnadsnøkklene
Barnehager:
Utdanningskriteriet er ikke enkelt å kommunisere og det vil være bedre med et alternativt kriterium som enklere lar seg forklare og samtidig gir god nok fordelingseffekt. Det anbefales derfor at det arbeides videre med alternativet heltidsansatte 20-44 år.

Pleie og omsorg:
Innenfor pleie og omsorg vektes antall psykisk utviklingshemmede over 16 år ned. Med mindre dette følges av en bedre finansiering av ressurskrevende tjenester (f eks lavere innslagspunkt) synes denne omleggingen ikke velfundert.

For øvrig ses endringene i kostnadsnøkkelen som en tilpasning til samfunnsutviklingen.
2. Strukturkriteriet
Strukturkriteriet innfører et prinsipp om at smådriftsulemper ikke lenger skal kompenseres fullt ut. Dette innebærer at kommuner som taper på denne omleggingen, ikke lenger vil ha samme forutsetning for å levere likeverdige tjenester til innbyggerne. Begrunnelsen for innføring av et slikt prinsipp er knyttet opp mot kommunereformen. Strukturkriteriet skal være et insentiv for kommunesammenslåinger. Dette synliggjøres også gjennom beregning av inndelingstilskuddet for kommuner som slår seg sammen.

Løten kommune mener at det ikke er noen god framgangsmåte å forsøke å drive gjennom

kommunesammenslåinger ved å bruke inntektssystemet som pisk. Dette vil ikke være et godt utgangspunkt for en god prosess kommunene i mellom. Hvis regjering og storting mener at det er maktpåliggende med en omfattende strukturreform, er det mulig å styre dette i mye sterkere grad fra statens side. Dette vil i så fall innebære noe større bruk av tvang, men begrunnet og avveid mot kriteriene for en god kommunestruktur. Dersom det ikke er vilje til dette fra statens side, er det uansett ikke noen god løsning at kommuner med såkalt frivillige smådriftsulemper skal ha dårligere forutsetninger for å levere tjenester til innbyggerne.

Økonomiske virkemidler må ikke overstyre de vurderinger som gjøres gjennom kriteriene for god kommunestruktur.

Dersom strukturkriteriet likevel kommer til anvendelse, vil Løten kommune anføre følgende:

Bruk av kriteriet medfører at kommuner med store reiseavstander får fullt basistilskudd. Sånn sett oppnås en ønsket effekt. Isolert sett vil bruk av kriteriet føre til at så godt som alle store kommuner (mange innbyggere) vil få et kraftig redusert basistilskudd (før refordeling av innsparing). Dette er ikke i tråd med intensjonen i kommunereformen. Hvordan det innsparte beløpet som følge av et gradert basistilskudd skal fordeles er ikke tydelig ut fra høringsnotatet.

Dersom det innsparte beløpet refordelles med et likt beløp pr innbygger, ville det føre til at store kommuner ville motta et langt større basistilskudd enn i dag. Dette kan ikke være ønskelig hvis man legger til grunn at dagens fordeling ivaretar stordriftsfordelen og at alle kommuner er fullt kompensert, jf høringsnotatet. En slik refordeling vil også medføre at det ikke er kommuner som er mindre enn 5 000 innbyggere som i hovedsak vil få reduserte overføringer. Store deler av omfordelingen skyldes at kommuner mellom 5 000 og ca 20 000 innbyggere taper på bruk av strukturkriteriet. Dette stemmer dårlig når regjeringen i notatet sier at smådriftsulemper er tydelig opp til ca 5 000 innbyggere og bruker dette som begrunnelse for utformingen av kriteriet.

Innsparte midler må refordelles via kostnadsnøkkelen når det legges til grunn at alle kommuner har full kompensasjon med dagens løsning. Hvordan en refordeling av innsparte midler skal gjøres sier høringsnotatet ingenting om. Det sies heller ingenting om hvorvidt de utilsiktede virkningene av strukturkriteriet skal kompenseres før refordeling.

Løten kommune ønsker i utgangspunktet ikke et strukturkriterium. Dersom det skal innføres bør kriteriet være vesentlig mer treffsikkert ut fra målsettingen og det må være mulig å analysere refordelingsvirkningen. Refordelingsvirkningen må samsvare med kriteriets forutsetninger.

3. Regionale tilskudd

Løten kommune er tilfreds med at distriktstilskuddet for Sør-Norge videreføres i det nye tilskuddet og at dette er knyttet opp mot distriktsindeksen.

4. Inntektsutjevning

Løten kommune vil peke på viktigheten av at skatteandel og skatteutjevning ivaretar behovet

for en sterk inntektsutjevning. Dette er helt nødvendig for å kunne levere likeverdige tjenester i landets kommuner. For store deler av Innlandet er dette avgjørende for den kommunale tjenesteproduksjonen.

5. Ved en endring i inntektssystemet må det klargjøres hvordan kommuner som får et inntektstap, skal kompenseres i en overgangsordning.
6. Endring i vektning av landbrukskriteriet slår negativt ut for Løten kommune. Løten kommune ønsker ikke denne endringen.

Formannskapetets behandling:

Repr Bente Elin Lilleøkseth (AP) fremmet følgende forslag:

- 6. Endring i vektning av landbrukskriteriet slår negativt ut for Løten kommune. Løten kommune ønsker ikke denne endringen.*

Votering:

Det ble votert samlet over punktene 1-5. Rådmannens forslag enstemmig vedtatt.

Forslaget fra repr Bente Elin Lilleøkseth (AP) enstemmig vedtatt.